

Irena Bražėnaitė. Iš moters akiračio veizint
(*Joniukas ir Gritutė*)

Auksinės žuvelės pasakaitė: jei būtų užsiganėdinusi bent jau tik bajorės stonu, nepanūdusi tapt cariene, senučiukė nebūt vėlekos pasodinta prie kiauros niekočios-geldos: jei Gretutė būtų sriūbčiojusi gardėsius mažučiu šaukščiuku, ne griebusi samčiu, nebūt buvę tiek alaso, o ir pati gal būt buvusi palikta valdyt šalies – juk vienas toks švepluojantis vienos tautos vadas pranašavo, kad pasaulį valdyt galėsianti bet kuri virėja ar siuvėja (šiap jau, sakoma, ir, rodos, taip ir buvo buvę, kad pasaulį ir valdančios, ir karus sukeliančios ne kas kitas, o gražiosios Elenos). Bet ne apie iš Rojasa išvarytą Jievą – apie jai pavydėjusias kitas moteris.

Moteriai daugelis sako: jei būsi graži – visi į tave praeinančią žiūrės, jei būsi negraži – visi tave palydės smalsiu žvilgsniu iš padilbų, bet vis tiek į tave žiūrės, gražiai moteriai ir gera, ir sunku, visi ją nori greitom perskaityt, kaip gražią knygą, būdama graži gali būt visų vyrų geidžiama ir nepasidalijama, kiekvienas vyras ją norėtų

turėt tik sau, jinai gali tapt karaliene arba tik vienu akmenėliu iš sultono karūnos smaragdų vainiko. Visos moterys laimingos panašiai, o nelaiminga moteris kiekviena savaip, o laimės, vyriško rūpinimosi, užuojautos, pagarbos trokštam visos. Na, neužteko geltonplaukei protelio, gudrumo, moteriškos išminties ir apdairumo iš vežimo šuoliu nepersėst ristūnų nešamon karieton – galėjo pradžia kuklesne lineika pasivėžint, nes: kieno ratuos sėdi – to ir giesmę giedi. Ir į sabalų kailius galėjo įsispraust po valiai, pamažu, pirma užsiganėdinus mūsų jėpušynų rudosios laputės kailiniukais- niekas nieko ir nebūtų: kiek per mūsų Seimo kadencijas persirito žmogučių, Seiman atšlepsėjusių su kamašiuokais, o po metų kitų ne tik medžiotojų pušnim apsiavusių, bet ir į sunkiai ištariamais pavadinimais karietas įsėdusių. Kiek pilių pilaičių, dvarų dvarelių prisistatė Seimo krėslus savo sėdynėm išdubėję žmonių pasirinktieji ir patys save pasirinkę, bet tylutėliai, gudriai, pamažiuku, neišsikišdami, gerais, teisingais popieriais visa tai apdengdami, kol ir vasarnamiai Turkijoje ar Ispanijoje, ir mūsų užtverti ežerai ir šimtai margų žemės tapdavo neliečiama nuosavybe ir „vsio zakonno“: niekas nepašnibždėjo moteriškai būt lankščia, gudria ir kantria. O batsiuvių, vėdarų kriaučių ir šaltkalvių per Seimą ne vienas pračiuožė, galop, ne antspaudas ant išštenėto ir išsėdėto diplomo žmogų papuošia išmintim, o tik pats žmogaus išmintingumas, kaip pasakytų sodietis „sumnenė.“ Va, gudrioji virėja – pasogai gavusi ne tik viešbutį, bet ir Turniškių pušyną, ir pašvilpkit jai, ir prisiteiskit: reikia moteriško priėjimo, saldžios, gudrios šypsenos, sumanumo, ir avinėlio kailiukas, purtantis nesibaigiančias turtus bus atavestas tavo tvartelin-punion-kūtėn-dienykan (žiūrit kokia tarne pažymėtas bus tas diendaržis), ir purtyt, ir purtyt tau aukso grivinėles, denarus ir šekelius vos tik paprašytas: gudrumo, apskurumo, kantybės reikia mum, moterytės – bet kaip buvom dauguma tik meilios, saldžios Jievos, siūlydamos vėplai Adomui prakąstą obuolį, teip ir likom, apkaltintos visom būtom ir nebūtom pasaulio sutvėrimo nuodėmėm, todėl istorija ir mini tik vieną kitą gražiąją, gudriąją Kleopatrą (nors sako, kad ana buvus suvis negraži), o visos kitos kartais švaistę pasišvaistę po dvaro pakajus, ir vėl sugrįžtam prie savo aprūkusio peželio.

Bet ir vėl ne apie tai. Vyrai ir moterys. Gulk plostu, šaukis Klaros Cetkin – nebuvo ir nebus lygiavos: nu ir kas, kad vyrai atadavė moterim anuomet traktorius su visais plūgais, šiupelius prie kelių tiesimo ir lopetas: tekit, pasijimkit, turėkit, kvaišos viską – ir lėktuvų šturvalus, ir mašinų vairus, ir vystyklus prie to paties, ir pečių su puodais – o mes aismem prie alaus. Bet jau kur „tiesioginis pasaulio valdymas“ è, tai jau dabartės, nelįskit bobelės su vištų smegenėlėm – kiek vyriokų kvailučių Jemielių, durnelių Jonelių persisijojo per Seimą (mokėjusių tik ranką pakelt ar nepakelt balsuojant ir pabarstomas gėrybes ta pačia ranka greitom, nematuškom susižert), bet juos apibara viešai ar paslapčia „grupė draugų,“ pažaibuoja, pamurmuliuoja, parėkauna – ir nutyla, užglaisto, užakėja, nuo ežero tvoros per žingsnį patraukia, namą ar pirtį liepia nugriaust, paskiau už tai, kad liepė nugriaust, tam žmogučiui užmokam – visi, nes jis Strazbūre prisiteisė viską atgalios, jį pabarusių lūpų plyšeliai susičiaupia, vanduo nuputoja ir nuraibuliuoja – ir vėlekos ramučiai ramu. O šita mergaitė melnikaitė (iš kur megaitė tiek drąsos?) buvo sutaršyta atsakančiai. Ir kas negardžiausia, kad ne vyrai (gal kiek sarmatoka jiem gražią moteriškę nuogai vanot – nedrąsiai, ramiai Greta sako: „gal kažkam esu graži“), bet moterys – moterys, užsižagsėdamos, putodamos, piktos kaip šeškai, draskė moteriškės érenų (ar bebro, ar barsiuoko, ar vėplio, ar ruonio – kokio ten žvėriuko?) kailinius, lįsdamos jai ažuntin „nujimt išmierų,“ išnaršė Angliją, ar kur ten ją rasdamos dirbusią, matai, bliūdų mazgotą (tarsi bet kuri, ją vanojusi kadugio vanta, nuvykusi ton šalin, būtų buvusi iškart pristatoma prezidentūros patarėja, o ne kokia bufetava), ir išnešė nabagę geltonplaukę iš Seimo, patėškę ant padėklo – ir išmetė. Ak, moterys, moterys, mano gentainės, piktos mes esam, nesolidarios (vyrai vyriškų paslapčių neišduoda, o mum tik paduok kokios moteriškės nuklydimą - apmesme ir atausme savais siūlais apraizgę, savais raštais išmarginę).

Iš kur mergaitė tiek drąsos eit valdyt šalies, žinoma, bet, ko gero, kiekviena, ją taršiusi draugė ir nedraugė, jei tik būtų atsiradęs narsusis riteris, užstojęs ją skydu ir pečiais, įnešdamas kunkuliuojančios valdžios verpetuosna, ko gero, nė viena nebūt nuo tokios geradarystės abiem rankom atsižegnojusi, būdama ar audėja, ar kepėja, ar tik rūtelių sėjėja, ar vaikų darželio auklėtoja. Prisipažinkim – pavydas visom mum bambas graužia, ir neatleisme nei vienai, už mus gražiau įsitaisiusiai.

Ne apie Seimo mergaitę, jau vadinamą Dijana – medžiokle: apie mus, moteris, norėjau. Tai tiek tiekos, būkim – gal atsiras naujoji Klara Cetkin, Roza Liuksenburg ar Mata Hari, padėsančios mum tapt ir mylimosiomis, ir mamytėm, ir virėjom, ir valdininkėm – svarbiausia, kad nelaikytų mūsų kilimėliais, įkeičiamu perlų vėrinium ar skudurėliais - anuomet mūsų motinėls sakydavo: už gero vyro – kaip už mūro, už prasto, kaip už rąsto ar tvoros : visų mūsų troškimas, kad atsirastų piršlys tokį išpiršiantis, tada gal ir valdžios vežimaičio vadelių taip nebetrokštume..

Dulcinėja suniekinta – o riteris, nusišveitęs skydą ir kardą, joja jieškot kitos švelniosios...